

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A számítógépi programalkotás célszerű működése és grafikus felhasználói felületének vizuális megjelenítése közötti funkcionális kapcsolat

Ügyszám: SZJSZT 28/2004

A megbízó által feltett kérdések:

1. A belső elemzés és a szakértő testületi vélemény iránti kérelemhez csatolt S., T. és F. programok tanulmányozása alapján, tekintve, hogy az elemzésben hivatkozott jellegzetes elemek az S. Ltd. által véghez vitt, saját, független fejlesztés eredményei, meg tudja-e erősíteni a Tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testület, hogy ezek az S. 2.1.1 programnak az elemzésben hivatkozott, képernyőn látható vizuális elemei külön-külön és/vagy együtt szerzői jogi védelmet élveznek, figyelembe véve az elemzésben hivatkozott egyes jellemzőket? A korábbi levelezések során a P. Kkt. azzal érvelt, hogy ezen elemek többségét kizárólag a funkció determinálja. A jelen kérelemhez mellékelt elemzés azonban tartalmazza az F. program bemutatását is, amely a hasonló funkciókat egészen más, a fentiekől eltérő vizuális elemekkel valósítja meg, ami azt bizonyítja, hogy a tárgyban vizuális elemeket nem a funkció determinálja.
2. A T. és az S. program közti összehasonlítást tartalmazó mellékelt elemzés alapján meg tudja-e erősíteni a Tisztelt Szerzői Jogi szakértő testület, hogy a T. programban megjelenített vizuális elemek oly annyira hasonlóak az S. programban lévő elemekhez, ahogy ezáltal az S. szoftver program vizuális elemeinek szerzői jogi értelemben vett felhasználása valósul meg?

Az eljáró tanács előzetes megállapításai:

- a. A megkereső kérdései által érintett mindkét szerzői mű – műfaja szerint – számítógépi programalkotás (szoftver). A számítógépi programalkotás funkcionális mű, melynek elsődleges feladata – a számítógépi programalkotások jogi védelméről szóló 91/250/EGK irányelv preambuluma szerint is – a számítógépes rendszer többi elemével (hardver és egyéb szoftverek), illetve a felhasználóval történő kapcsolatba lépés, az azokkal való együttműködés. A kapcsolatra, illetve az együttműködésre annak érdekében van szükség, hogy a szoftver a rendeltetésének, ezen belül a felhasználó által meghatározott célnak megfelelően tudjon működni.

Az a tény, hogy a számítógépi programalkotás funkcionális mű, általában kihat a szoftver valamennyi alkotóelemére, így az említett kapcsolatot, illetve együttműködést fizikailag és logikailag megvalósító úgynevezett csatlakozó felületre (interfészre), ezen belül a kölcsönhatást vizuálisan megjelenítő úgynevezett grafikus felhasználói felületre is. A számítógépi programalkotások esetében ezért, műfaji sajátosságok okán, a szoftver célszerű működése és grafikus felhasználói felületének vizuális megjelenítése között általában és jellemzően erőteljes funkcionális kapcsolat mutatható ki.

Ugyancsak tény, hogy az utóbbi években az alkalmazói programok grafikus felhasználói felületének kialakításában egyfajta – célszerűségi okokra visszavezethető – vizuális

egységesülés figyelhető meg: a felhasználó által vezérelhető folyamatok áttekinthetősége, a kezelés egyszerű és gyors elsajátíthatósága érdekében még a különböző funkciót ellátó szoftverek grafikus felhasználói felületei is lényegében hasonló vizuális elemekből – szerkesztőablakok, eszköztárak, ikonok, menüsorok és más nyomógombok – építkeznek.

Hasonlóság mutatkozik továbbá e vizuális elemek elrendezésében is: a grafikus felhasználói felület középpontját általában a szerkesztőablakok alkotják, míg az eszköztárakat, ikonokat, menüsorokat és egyéb vizuális elemeket – annak érdekében, hogy a szerkesztőablakban zajló folyamatok a felhasználó számára zavartalanul nyomon követhetők maradjanak – e köré szervezve jelenítik meg.

Ráadásul mindkét szoftver Microsoft Windows operációs rendszeren futtatható és az operációs rendszer grafikai megjelenítési sajátosságai már eleve determinálnak bizonyos vizuális jegyeket (pl. menüsor, nyomógombok, ablakszegélyek, betűtípusok).

- b. Az eljáró tanács abból a célból – és kizárólag abból a célból -, hogy a zene- és kottaszerkesztő szoftverek célszerű működése és grafikus felhasználói felületének vizuális megjelenítése közötti funkcionális kapcsolatról alaposabb képet kapjon, a megkereső által rendelkezésre bocsátott, S. 2.0 és S. 2.1.1, illetve T. 1.0.0.19 elnevezésű és verziószámú szoftverek mellett, tanulmányozta az alábbi zene- és kottaszerkesztő szoftvereket is:

- Mozart – Mozart the Music Processor V 7.1 (www.mozart.co.uk)
- MakeMusic Inc. - Finale 2005 (www.makemusic.com)
- Rosegarden Music - Rosegarden (www.rosegardenmusic.com)
- NothWorthy Inc. - Nothworthy Composer V 1.75 (www.noteworthysoftware.com)

- c. Az S. és T. szoftverek összehasonlító vizsgálata során az eljáró tanács az e szoftverek lényegi funkciójának tekinthető kottafeldolgozási és hangkezelési műveleteken keresztül tanulmányozta a funkcionalitás és a grafikus felhasználói felület vizuális megjelenítése közötti kapcsolatot.

A tanulmányozott zene- és kottaszerkesztő szoftverek, így – külön figyelemmel egymáshoz való viszonyukra – az S. és T. is, alapvetően hasonló funkciókkal bírnak, és valamennyi közös szemléletmódot alkalmazva valósítja meg a kottakezelést és a hangfeldolgozást. Ezen hasonlóságok a kottázás szabványos elemeire vezethetők vissza, így a funkcionalitási és vizuális hasonlóságok – bár fennállnak – nem tulajdoníthatók egyetlen rendszer kizárólagos sajátjának sem, hiszen alapvetően funkcionális szükségletből: a kottázás szabványos műveleteiből, jelöléseiből fakadnak.

Mint ahogy mind az S., mind a T. egyedi, egymástól kiterjesztésében, szerkezetében és kezelésében is eltérő állományformátumot használ, az eljáró tanács a kottafeldolgozás és hangkezelés funkcionalitása, illetve vizuális megjelenítése közötti kapcsolat tesztelését a mindkét szoftver által támogatott MIDI formátumból generált kottákon végezte el, a következő zeneműveken:

- Mike Oldfield - 'Weightless';
- Mozart - 'Die Entführung aus dem Serail - Osmin in D maj';

- J.S.Bach – 'Double violin concerto I' ;
- Beethoven - 'Rondo in C - WoO 48' ;
- Simon Wallace - 'In a New York minute' (album version).

A tesztelés az egyes művek szabványos MIDI formátumra konvertált változatán elvégzett különböző kottafeldolgozási és hangkezelési műveletek összehasonlítása útján történt. Ennek alapján megállapíthatóvá vált, hogy az azonos művek igen eltérő kottázási megoldásban jelennek meg a két szoftver grafikus felhasználói felületén. A T. grafikus felhasználói felületét képező vizuális elemek tehát még a fent említett, a kottázás szabványos elemeire visszavezethető hasonlóságok ellenére sem tekinthetők az S. grafikus felhasználói felületét képező vizuális elemek egyszerű leképezésének, mechanikus, minden eredetiséget nélkülöző átemelésének.

Az eljáró tanács álláspontja szerint az S. és a T. szoftverek vizuális elemei közötti hasonlóság nem haladja meg azt a mértéket, amelyet a két szoftver hasonló funkciója még indokoltá tesz. A hasonlóság és különbözőség továbbá arányait tekintve összességében e két szoftver egymáshoz való viszonyában sem nagyobb, mint a többi, a vizsgálatba összehasonlító céllal bevont hasonló funkciójú szoftver esetében.

Az eljáró tanács összegző válasza a megkereső által feltett kérdésekre:

A T. szoftver vizuális elemeinek az S. 2.1.1 szoftver vizuális elemeihez viszonyított hasonlósága nem szerzői jogi értelemben vett felhasználás eredménye, hanem a két szoftver funkcionalitásában fennálló hasonlóság még indokolt mértékűnek tekinthető következménye.

Az S. 2.1.1 szoftver vizuális elemeinek többségét alapvetően a funkció határozza meg, azonban e vizuális elemekben az alkotó szellemi tevékenységéből fakadó eredetiség jegyei is felfedezhetők. Ennek alapján az eljáró tanács nem tartja kizártnak, hogy a szoftver „képernyőn látható vizuális elemei külön-külön és/vagy együtt szerzői jogi védelmet élveznek”, de ennek az előző bekezdésben adott válaszra tekintettel nincs érdemi jelentősége.

Budapest, 2004. december 2.

dr. Horváth Zoltán
a tanács elnöke

Mamuzsics Gábor
a tanács előadó tagja

Gillemot Judit
a tanács szavazó tagja

dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja

dr. Tomori Pál
a tanács szavazó tagja